

„Soča“

Izhaja vsak petek o polne in velja s prilogama „Primorec“ in „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana: vse leto . . . . . gld. 4:40. pol leta . . . . . 2:20. četrt leta . . . . . 1:10. Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština. Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglase pri upravitelju. „Primorec“ izhaja vsakih 14 dni ob enem z neravnimi (in par) „Sečninam“ številkami. „Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsezu 16 stranj. Kadar je v petek praznik, izidejo listi že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Oznanila in poslanice. Poslaniče, ki se za kristopno petil-vrsto . . . . . 8 kr. . . . . 7 . . . . . 6. Večkrat . . . . . po poslanju. Za večje ške po prostoru. Poslanične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunki ulici in v Solski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti vel. vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr. Dopisi pošiljajo naj se uredništva, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Soče“. — Neplačanih pism uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravništvo je v Marzinjevi hiši, Via del Mercato št. 13, II.

Govor poslanca dr. Gregorca v državnem zboru dne 27. maj. travna 1894. (Konec)

Zdaj se obrnem k dvojezičnim šolam. Tistih je bilo na Koroškem po starem nemnem načrtu 93, zdaj jih je 84. Ko bi bile te šole res dvojezične, bili bi Slovenci zadovoljni, tako so meni pisali koroški Slovenci sami. V te šole hodi 10.188 otrok, in koroški Slovenci bi bili zadovoljni, ko bi bile te šole tako uravnotežene, da bi bil učen jezic slovenski, nemščina pa bi se kot ueni predmet učila od tretjega leta naprej in sicer po pedagogično pametnem načinu. Tako bi bilo prav in postavam primerno, in Slovenci bi bili s takimi šolami zadovoljni; otroci bi se res česa naučili in zraven se nemščine več in laže kot zdaj. Pa takih pametnih sol koroškina Slovencev morejo dati. (Posl. Ghon: Slovenske občine jih same nočejo.) Da jih hočejo, to pričajo njih prošnje. (Posl. Ghon: Poslušajte ravno nasprotno pričajo. O tem beam že se govorilo.) Deželni solski svet je šole tako uredil, da se rabi slovensčina v prvem in drugem letu, ko so otroci šest in sedem let stari, od tretjega leta naprej je pa vse nemško. Te šole imajo tedaj samo v najnižjem razredu dvojezično lice, v viših razredih so pa čisto nemške. Tudi tukaj, mislim, bi moralo učno ministerstvo vmes poseči in pomagati; saj ner mora vendar na tem ležeti biti, da se tudi slovenski otroci na Koroškem vsega tega naučijo, kar velja za državna šolska postava. Pri sedanjih uredbi teh dvojezičnih sol to ni mogoče, kar takoj dokazem. V prvem razredu teh sol se rabi Prešernov abecednik. Ta ima na 46 straneh slovenske črke in slovenske branje, od strani 48 do 102 nemške črke za pisavo in za tisk, od strani 105 do 160 pa 16 slovensko-nemških, 13 slovenskih in 25 nemških beril. Iz tega sledi, da se morajo otroci v nežni mladolsti, komaj šest do sedem let stari, v dveh jezikih nakrat brati učiti. V teh dveh letih se morajo otroci naučiti treh abeced: slovenskih črk, nemških črk za tisk in nemških črk za pisanje. V teh treh abecedah se morajo otroci na enkrat brati naučiti in zraven se toliko nemščine, da od tretjega leta naprej, komaj osem let stari, že razumejo nemške nanke svojega učitelja. Kaj takega ni mogoče. Učitelji bi morali čudno delati in otroci bi morali biti čudovito nadarjeni.

O teh nezmožni solski razmerah se je do leta 1890. mnogookrat tožilo v deželnem zboru koroškem, pa tudi v tej visoki zbornici. Pa vse je bilo zastoj. Še le 1890. leta je dobil koroški deželni solski svet od učne uprave povelje, naj pregleda in popravi stari učni načrt. Izdelal se je nov učni načrt in temu je bil dodan učni načrt za slovensčino na dvojezičnih solah. Reko se je, da je bila to pridobitev za koroške Slovence, pa to ni res. Slovenski jezik je sicer prišel v učni načrt, kar prej ni bilo. Sicer pa to ni prineslo pomoči, stvar se je le še bolj zamotala in shujšala. Po tem načrtu bi se imela slovensčina učiti po tri ure na teden kot učni predmet. Te ure so pa navadno preložili na konec; v solih ostaj pa morajo pri slovenskih urah le tisti otroci, katerih starši tega niso oprostili. Gospoda moja! Ta naredba zastran slovenskih ur je nova krivica, novo razžaljenje za koroške Slovence, ker se slovensčina dopušča samo kot učni predmet in se zaničljivo poriva v zadnjo uro pouka. Po vsem omiknem svetu je materni jezik učni jezik ter podlaga in središče vse odgoje, le na Koroškem in le za slovenske otroke to ne velja! Sicer pa naklada ta nova uredba otrokom preteško breme. Dovolite mi, da naštejem, kaj se zahteva od otrok v 2. in 3. oddelku (bere):

II. Oddelk (3. in 4. solsko leto): a) Branje: pravilno branje; razlaganje besed in stavkov; ponavljanje tega, kar se je bralo, na pamet (iz glave), polagoma tudi z drugimi besedami; učenje na pamet raznih beril v vezani in nevezani besedi ter njih deklamovanje. b) Jezikovne vaje: prepisovanje in zapisovanje besed in stavkov s posebnim ozirom na delitev zlogov in na rabo velikih črk; spoznavanje in razločevanje samostavnikov, pridevnikov, glagolov in osebnih zaimen, spola, stavila in sklanjnja samostavnikov, osebe, stavila in časov pri glagolih; pisumne slavniške vaje; pripovedovanje in zapisovanje kratkih dogodoh iz prebranih beril.

III. Oddelk (5., 6., 7., 8. solsko leto): a) Branje: gladko in razločno branje listskih in pisanih beril, razlaga besed in stavkov, ponavljanje tega, kar se je bralo, na pamet (iz glave); priučenje in deklamovanje primeranih beril.

b) Jezikovne vaje: nadaljevanje in dopolnjevanje nauka o besednih oblikah; sestavljanje besed; pisumne slovniške vaje; popisi, pripovedke, obitna in kupčijska pisma in računi.

To je prav li-to gradivo, kterega so nemški otroci učijo skozi dvainajst ur na teden v svojem nemškem jeziku; slovenski otroci pa se morajo tega učiti tudi skozi 12 ur, pa v (tujem) nemškem jeziku, in vsega tega naj bi se naučili tudi v slovenskem jeziku, pa v treh urah na teden, in to še v skrajnih urah (na voglu ali pri koncu pouka), ko so že utrujeni! Gospodje, to je nemogoče; clovek bi kar ubežal, in res otroci kar kupoma proč bežijo. To pa je menda deželnemu solskemu svetu ravno prav, kajti on je po eni strani te slovenske ure proglasil za obvezne (obligatne), po drugi strani je pa spet dovolil, da se smejo otroci tega pouka spet oprostiti, ako starši tako želijo. Vsiid tega je 49 takih dvojezičnih sol, na katerih so se te slovenske ure čisto opustile (čujte! čujte!). Je v 30 solah so se, in sicer jih obiskuje 1839 od 10.188 slovenskih otrok, 8349 otrok pa beži iz teh ur, ker njih starši raji vidijo, da so otroci takega nepedagogičnega mučenja oprosteni. Pri takih razmerah je nmljivo, da koroški Slovenci od deželnega solskega sveta nobenega ozira in nobene pravice več ne pričakujejo, temveč se vedno gosteje s prošnjami obračajo do učnega ministerstva. Leta 1891. je tedajni minister Gautsch dobil 33 takih prošnj. Glasile so se vse enako, namreč naj se za slovenske otroke vpelje slovenski učni jezik, nemščina naj se pa kot predmet uč od 3. leta naprej. Minister Gautsch je bil nad tem zelo nevoljen in je to pokazal s svojim govorom v tej visoki zbornici. Rekel je, da se take prošnje kujejo po načrtu. To je bila čudna beseda v ministrovih ustih, kajti on bi bil moral vedeti ali bi bil od nas poslancev lahko zvedel, da so se koroški Slovenci po načrtu pomenevali, zato se morajo tudi po načrtu braniti. Sicer pa je le eno samo prošnjo ugodno rešil, in tako so koroški Slovenci po dolgem času dobili spet svojo prvo slovensko solo v St. Jakobu v Rožni dolini. (Posl. Ghon: Občina je zdaj pa spel za nemško solo prosila.) Pa kako se je ta prošnja skovala? To je drugo vprašanje. (Posl. Ghon: Hodite po deželi in prašajte župane.) Dr. Gregorec: Minister je le eno prošnjo ugodno rešil, vse druge je poslal pa deželnemu solskemu svetu, naj tisti o njih bolj natančno poizveduje in jih reši. To me spominja one basni o ovcu, volku in levu. Oveca je volka pri kraju levu tožila, lev je pa celo pravdo volku v razsodbo prepustil. Prej ko se je deželni solski svet k razsodbi o teh prošnjah spravil, slo je povelje med ljudstvo, naj privrženci nemške šole nabirajo podpisov

zoper te slovenske prošnje. Če je tedaj iz kakoga kraja prišla v Celovec kaka protipróšnja, se je slovenska prošnja tistega kraja precej odbila. (Posl. Ghon: Kje so se pa te protipróšnje spisale? Ali pri občinah?) Posl. dr. Gregorec: v Celovcu. (Posl. Ghon: Pri občini.) Predsednik: „Prosim, ne govorite vmes, gospod Ghon.“ Posl. dr. Gregorec: Tiste prošnje pa, zoper ktere niso mogli dobiti protipróšenj, pustijo ležati in jih ne rešijo. (Posl. Ghon: Nobena ni rešena?) Posl. dr. Gregorec: Nekaj jih je pa vendar. (Posl. Ghon: Ni res, vse so rešene.) Posl. dr. Gregorec: Tako se nadaljuje solski boj na Koroškem, in jaz se le tudim deželnemu solskemu svetu, kako zvito in brezobzirno da postopa. Če protipróšnje več ne pomagajo, poskubi, da se dolžna občina v dve občini razdeli, potem tistega ni več, ki je prošnjo spisal, in Slovenci so spet goljufani. (Smeh.) Dolgo let si je deželni solski svet s tem pomagal, da je nekako zlorabil § 6. drž. solske postave. Pri vsaki taki prošnji za slovensko solo izprosil si je izjavo od deželnega odbora, kleri je seveda vselji rekel, da je zoper slovenski učni jezik. To zlorabo je odpravil neki odlok učnega ministerstva iz leta 1890. Potem si je deželni solski svet izmislil drug pomoček. Bal se je, da bo ministerstvo ušlišalo prošnje iz Smihela in Globasnice, zato je tamošnji soli razdelil v dve enorazrednici, eno nemško drugo slovensko.

Zdaj še enkrat pregledajmo solske razmere na Koroškem. Slovenski soli ste dve, ena pri Jezeru enorazredna in druga v St. Jakobu štirirazredna; razdeljene pa so šole v Smihelu in Globasnici, kjer je poleg 31 nemških 861 slovenskih otrok. (Čujte!) Potem je 84 dvojezičnih sol v krajih, kjer Slovenci na gosto vkupaj živijo (in je malo Nemcev med njimi). V te šole hodi 10.188 slovenskih in 1861 nemških otrok. Slednjeje je v slovenskih krajih 24 nemških sol, v ktere hodi 1216 nemških in 3111 slovenskih otrok. Na teh 144 koroških solah, v ktere hodi 14.132 slovenskih otrok, poučuje 202 učiteljev; od teh jih zna 120 nekoliko slovensko, 82 je pa trlih Nemcev. Če slovenske občine za slovenske učitelje prosijo, pravi deželni solski svet, da slovenskih učiteljev nima. Tukaj imam tak odlok 18. prosinca 1894.: dobil ga je krajni solski svet v Kotmarivsi. V tem odluku se bere: . . . . . učitelja v kratkem nastavitvi ni mogoče, ker nanjka slovensčine zmožnih učiteljev, zato ste izpraznjeni tudi učiteljski službi v Srednji vasi in na Krčanjah“. — Deželni solski svet se torej izgovarja, da nima slovensčine zmožnih učiteljev; resnica je pa le, da jih naše imeti. (Tako je!) Ko bi jih hotel, bi moral več storiti za naraščaj slovensčine zmožnih učiteljev na učiteljski pripravnici v Celovcu. Na celovski pripravnici je pa zdaj samo 33 slovenskih gojencev poleg 148 nemških, in slovensčina se obvezen predmet ni. (Čujte! čujte!) Tukaj deželni solski svet se prsta ne gane. Drugič: on slovenske učitelje preganja. (Tako je!) Slovenskih učiteljev on pač ne mara. (Posl. Ghon: Vi preveč govorite. Posl. dr. Ferjančič: On učitelje straluje.) Posl. dr. Gregorec: On jih straluje in preganja; on hoče le nemške učitelje imeti in pa slovenske odpadnike. Ne bom našteval imen, ker sem to poslanec Ghonu obljubil. Govorim le poprek. Neki učitelj je prisel pri okrajnem glavarju v sum, da je naklonjen slovenski solski družbi. To je bilo kazni vredno. Prestavili so ga za kaznen in moral je sredi zime z ženo in 5 otroci 12 ur daleč se preseliti. Nek drugi, prav izurjeni učitelj, ni mogel službe dobiti in je Koroško zapustil. Še neki drugi slovenski učitelj, izvrsten mož, kar je priznal celokrajni solski nadzornik, moral je letos Koroško zapustiti. Ta učitelj je trikrat prosil za slo-

vensko učiteljsko službo v St. Jakobu, bil je edini prosilec, pa službe vendar ni dobil; in da bi ne bilo treba, službo v četrtic razpisati, so neko učiteljico tje poslali. (Čujte! čujte!) Da so nemški učitelji koroškemu deželnemu solskemu svetu tako na srce prirasli, to ni nič čudnega, kajti bolj gotovo se slovenski ponk ne more zabraditi z njem, kakor s tem, da se v slovensko šole postavijo trdi Nemci za učitelje. Če učitelj slovensko ne zna, je slovenskega ponka soveda konec. Nasprotno je pa čudno, kaka potuha se daje nemškimi učiteljem in takim Slovincem, ki se dajo porabiti kot odpadniki. Takim je vse dovoljeno. Povem naj zgled, pa brez imena. Neki solar v Globasnici je dobil s posredovanjem učitelja od nemškega šulferajna blačo. (Dr. Ferjančič: Kaj je dobil?) Dr. Gregorec: Blačo. (Glasen smeh.) Solarja so vzel v dvojezično šolo. Ker pa od velike noči v slovensko šolo hodi, tirjal je učitelj že večkrat blačo nazaj (smeh) in zagrozil je dečku, da mu blačo s telesa doli strga, če jih ne prinese nazaj. (Smeh.) Ta solar ima pa samo to blačo, in tudi mu tož drugih ne more kupiti, in tako si ni upal v šolo priti, da bi mu učitelj blačo ne vzel, in bi moral deček potem v sami srajci domov iti med smehom svojih součencev. (Smeh.) Če se učitelj proti otrokom tako obnaša, s tem jih že ne izomika ampak pohujša. Tako pišejo kmetje v svoji pritožbi na okrajni solski svet v Velikoven. (Posl. Ghon: Tega ni kmet pisal.“ — Posl. dr. Ferjančič: To je vse eno, kdo je reč zapisal, grdo je na vsak način, če se učitelj tako obnaša. — Posl. dr. Fuks: Če je res! — Posl. Ghon: Pokažite mi pismo!) Posl. dr. Gregorec: Tukaj imate, pa poglejte!

Predsednik: Prosim, gospodje, ne motite govornika!

Posl. dr. Gregorec (nadaljuje): Neki drugi učitelj, ki je bil sicer deželnemu solskemu svetu vedno pokoren, vendar ni vse dosegel, kar je želel. Gobane se včasih glukega naredi, in tako učitelju ni ustregel. In kaj je učitelj naredil? V svoj jezi si je kupil revolver in peljal se je v Celovec, da bi Gobanca, deželnega solskega nadzornika, ustrelil. Namera se je pa že prej brzojavno v Celovec naznanila in se ni mogla izvršiti, in tako se je zaprečilo ludodelstvo. Učitelju so orožje vzeli, pa čudno je to, namesto da bi ga izročili sodniji ali pa blaznici (noričnici), peljali so ga pred deželnega predsednika, kteri ga je na njegovo mesto nazaj poslal. Se le čez nekaj mesecev so ga, kakor sem zvedel, zaprli, in menda ga spoznajo za zblaznelega.

Najbolj pa se je svet začudil, — in tukaj mi je bilo dovoljeno, ime naznaniti — ko je bil učitelj Hugo Moro imenovan za okr. solskega nadzornika v St. Mohorju, in ko se mu je tudi dovolilo, tam ustanoviti otroški solski vrtec. Ta mož se je pri deželnem predsedniku in pri deželnem solskem nadzorniku zelo prikupil in sicer s svojo pesmijo, ktero je zložil za nemški „partei-tag“, ki je zboroval dne 13. listopada 1892. V tej pesmi primerja koroške Slovence z zmajem, ki je v davnih časih blizo Celovca strašil in ljudi žrl, pa so ga potem ubili. Če se torej koroški Slovenci s svojimi poslednjimi močmi vojskujejo za svojo narodnost, to ne ngaja temu učitelju in izgojevatelju, in on v tej pesmi koroške Nemce kliče na boj zoper Slovence, naj te svoje deželne rojake pobijejo in uničijo. V pesmi se namreč bere:

„Zli se, da hoče strupeni zmaj zoper naraščati v koroški deželi. Treba je pokončati tega zmaja, ki spet narašča; Korošec ga mora streliti, veste, strelti ga je treba, prej ko velik zraste“. (Čujte! čujte!)

Ta zagriženi nasprotnik Slovencev je postal okrajni solski nadzornik! Gospodje, kaj si morejo koroški Slovenci pri tem misliti?

Priznani najboljši in najzdravejši

določek bobovej kavi.

Priporočen od zdravniških veljakov

ženam, otrokom, na želodec bolnim itd.

Dobiva se povsod. *Sel. Kneipp* 1/2 kila 25 kr. (50 vinarjev)

Neogibno potrebno je za vsako gospodinjstvo in vsacega ki pije kavo,

Kathreiner-jeva Kneipp-ova sladna kava

z okusom bobove kave.

VAŽNO ZA VSAKO GOSPODINJO IN MATER

Zdravje i blagostanje družine je največ v rokah žene in matere! Na-nje se obrača tedaj prošnja za preizkušanje in upeljave „Kathreiner-jeve Kneipp-ove sladne kave“. Ta je najboljši, edino in naravno zdravil določek bobovej kavi. Nijedna gospodinja ne sme nadalje prezirati tega vprašanja. Ono je velevažnega pomena za dobrostanje in za varčno gospodarstvo! V prvič se ponuja domači sad, resnično zdravstvena in družinska kava! Sama na sebi vže slastna, zdrava pa redivna, vzdeži „Kathreiner-jeva Kneipp-ova sladna kava“ kot določek bobovi kavi svojo prijetno dišavo. Prične naj se s tretjino določka in more se ga potem po okusu pomnožiti do polovice in še več! Kaka prihranitev tedaj nasproti vsem do sedaj uporabljenim surrogatom, kateri so razven tega nevtitni, vrh vsega večinoma zdravju škodljivi i vsekakor le barvila. Da je tudi bobova kava, ako se jo čisto pije, „strup“ in da provzročuje želodčne in živčne bolezni, nagujenost za mrtvud tresoče se roke, to vé vsaka gospodinja. S kakim veseljem mora biti sprejet določek, kateri poleg ot enjenih prednostij prepriča, tudi ob enem zdravju nevarne posledice bobove kave! Nezaslišani uspeh od kratke vpeljave je temu najbolji dokaz! „Kathreiner-jeva Kneipp-ova sladna kava“ se razven tega vsega sedaj tako izvrstno izdeluje, da odpade vsaka natančnejja priprava ter se dá kar z bobovo kavo skupaj zmelati in mlati sploh na vsak do sedaj znani način pripravljati. Za bolne in šibke osebe, osobito pa za otroke, brezpogojno ni izvrstnejšega redivnega sredstva od sladne kave, katero se zmelje, 5 minut prekuha, povreje, ocedi in se jej sledujče pridene medu (ali sladkorja) in mleka. Vestna reč vsak materi je, da to poskusi; ne ona, ne otroci ne bodo tega več opustili.

NB. Radi brezcenih ponaredb naj se pazi pri vkupovanju na ime **Kathreiner** Odprto, tehtano blago, ali pa v zavojih, natejenih v prevaro, naj se brezpogojno zavrne.

Naravno mineralna vode iz raznih studencev.

Kemični, farmacevtski in drogerijski izdelki najbolj čislane domače in tuje zdravilsko posebnosti.

Ribje olje, naravno in izvrstno, prijetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim jedom.

Najčistejše žveplenikislo apno c. kr. kmetijske šole v Gorici za vinarstvo rabe.

Zdravila za živino, konjski cvet, konjski prašek, goveji prašek.

Hemopatična zdravila.

prodaja novoustanovljena lekarna Braunitzer v Rabatišču št. 16. v najemu Alojzija Gliubich-a.

Št. 591 O. S. sv.

Natečaj.

V sežanskem šolskem okraji so namestili ta-le učiteljska mesta definitivno ali tudi provizorično:

- I. mesto učitelja-voditelja na mešani jedno-razredni ljudski šoli:
  - a. v Avberu, b. v Šempolaji, c. v Svetem pri Komnu (nova šola), d. v Temnici, e. na Vatovljah, f. v Zgoniku.
- II. mesto nadučitelja in mesto učiteljice na novi dvorazrednici v Gorjanskem;
- III. mesta proviz. učiteljice ženskih ročnih del in sicer:
  1. pod Repentabrom z 60 gl. letne nagrade,
  2. v Rodiku " 60 " " "
  3. v Brestovici " 60 " " "
  4. v Temnici za 4 šole, namreč za Kostanjevico, Škrbino, Temnico in Vojštico z 280 gl. letne nagrade.

Prosilci naj vložijo do 30 junija svoje prošnje, katere morajo biti pri učiteljih (icah) spremljene s spričevalom zrelosti in učiteljske sposobnosti, z dokazom avstrijskega državljanstva in pri učiteljih voditeljih z dokazom sposobnosti za subsidiarni pouk katoliškega verouka, a pri učiteljicah ženskih ročnih del s spričevalom sposobnosti, — potom predstojnega okrajnega šolskega sveta pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Sežani.

C. kr. okrajni šolski svet
Sežana, maja 1894.
Predsednik.

!!! Važno za gospodarstvo in vinarstvo!!!

!! Brzojavka !!

Kmetijski stroji, vinske stiskalnice in orodja iz tovarne **Berthold Kraus** v Pragi.

Zaloga na ogled: v Gorici na Travniku št. 16. znotraj pri

Frideriku Primas-u & G^o

Važno naznanilo!!!

Knjigarna in prodajalnica papirja

J. Pallich v Gorici

priloga Histrovane in modne časopise in knjige vseh vrst. Dalje priloga vsakih pisalnih in šolskih potrebščin po nizkih cenah.

Več let preskušeno bolečino tečeče sredstvo

Kwizdova tekočina proti protinu

okrepčujoče vribanje pred in po veliki boji

Kwizdova tekočina	proti protinu
Cena stek. 1 gl.	pol stek. 60 kr.
Kwizdova tekočina	proti protinu
dobiva se v	vseh lekarnah.

Kwizdova tekočina proti protinu.

Glavna zaloga: Kreisapothek Kornenburg.

Jos. Kravagna

vinogradnik in žgálnica žganja v *Pruji (Pettan) na Štajerskem*, prodaja dobra **vina** iz svojih vinogradov po 15 do 19 kr. liter; novi **tropinovec** in **slivovec** po 10 kr., stari pa po 18 kr. liter.

Vizitke, kuverte s firmo

priloga „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

Anton Potatzky

v Raštelju št. 7 v Gorici
prodajalnica drobnega in nürnberškega blaga na drobno in na debelo.

Jedino in najcenejše kupovališče.

Posebna zaloga za kupovalce in razprodajalce na deželi za krošnjarje in čunjarje.

Največja zaloga čevljarških, krojarskih, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebščin.

Zimska obuvata. Vozički in stoli na kolesih za otroke.

Strune za godala. Posebnost: Semena za zelenjavo in trave. Prosim dobro paziti na naslov:

Na sredi Raštelja št. 7.

Čudovite kapljice

sv. Antona Padovanskega

Neprekosljive zaradi čudovitih moči in odstranijo v kratkem času s priprosto rabo ene žličice dvakrat na dan, vsakero bolzen želodčno, žlato žilo, omotice, lupohodnje, na jetrah, skazene krvi.

Cene ene steklenice 30 kr. Prodaja se v vseh glavnih lekarnah na svetu. Za naročitev in pošiljate pa odimo v lekarni

Cristofolletti v Gorici.

Od premožnih zahvali priobčujemo tu le dve:

V Št. St. b. r. na Koroškem, 17 apr. Z velikim veseljem vam naznanjam, da jk moja mati ozdravela, ko je zamrla 2 stekl. Vaših slavnostnih kapljic sv. Antona, huela je kre v presh, katerega mnogi zdravniški niso mogli ozdravit, dokler me srečen slučaj ni opozoril na Vaše čudovito zdravilo. Pošljite mi . . . itd. *Janez Konevnik.*

Mallenberg. Nad 20 let trpel sem na srčni bolezni, dokler nisem začel uživati spovečih kapljic sv. Antona. Prosim, da mi zopet pošljete . . . itd. *Johann Krantitsch.*

Teodor Slabanja

srebrar v GORICI Görsz ulica Morelli 17

se preporoča pred duhovščini za napravo cerkvenih posod in orodj iz čistega srebra, alpaka in medenin; kot: monštranc, kelihov, itd. itd. po najnižji ceni v najnovjših in lepih oblikah. Stare reči popravim ter jih v ognju posrebeim in polatim. Da si zamorejo tudi menj premožne cerkve omisliti razne cerkvene stvari se bodo po želji prečast. p. n. gospodov naročnikov prav ugodni plačilni pogoji stavili. Histrovani cenik franco.

F. A. SARG'S SOHN & Cie., Prva in najstariša tovarna stearinovih sveč v Avstro-Ogerski, ustanovil Ad. de MILLI 1837.

SARG-OVE	M	Vpeljave izdelovanja glicerine v Avstro-Ogerski in	L	L	L	Y	S V E Č E
		e. kr. dvorni zalagalel					

Comptoir: Wien, IV. Schwindgasse 7.

Milly mizne, cerkvene, barok-renaisance-, Conus- in votle sveče: Milly-nočne lučice in voščene božične svečice itd. Dobé se povsod. Zahtevajte povsod izrecno: SARGOVE MILLY-sveče. Dobé se povsod.

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dni kot priloga „Reči“ brezplačno; drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto 80 kr.; za tuje države več poštni stroški. „Soča“ z „Gosp. Listom“ in „Primorcem“ stane na leto 4 pld. 40 kr. — Predništvo in upravnništvo je v Trzinu obliči (Mercato) 12. II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krogov. Plačujejo se: za šesterostopno petitvrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Goriške novice.

Čitalniški izlet preteklo nedeljo v Vrtojbo se je prav lepo obnesel. Udeležilo se ga je okoli 70 oseb. Zabava v prijaznih in res krasnih prostorih Lasičeve krčme je bila prav živahna in mnogovrstna. S hiše so plapolale zastave, domači fantje so pa s streljanjem pozdravljali drage goste iz Gorice. Izbralo se je bilo ondi tudi mnogo domačih, ki so odusevjeni prepevali narodne pesmi.

Prihodnjo nedeljo ne bo posebe naznanjenega izleta, ker nas naši vrli Šempeterci valjajo k svoji prvi veselici novega društva „Slovenska zveza“. Ker smo prepričani, da vsak Slovenec v Gorici dobro ve, kakšen pomen ima narodno gibanje v okolici tudi na mesto, smemo pričakovati, da pojde v nedeljo v Št. Peter vsakdo, kdorkoli namerava zapustiti mestno ziboljce.

V nedeljo teden pa bo izlet v Miran.

Porotniki za prihodnje zasedanje so naslednji: Bolko Anton v Gorici. — Barzatti Alojz v G. — Bisiach Jos. v G. — Chirli Ant. v G. — Komel Jos. na Ajševici. — Delmestri Jos. v Stračičah. — Morpurgo Benedikt v G. — Mighetti Ljud. v G. — Modolo Jos. — Dr. Nardini Emilij v G. — Dr. Venuti Karol v G. — Valentinuzzi Karol v G. — Faganel Josip v Oseku — Hausner Ivan v Gorici. — Kovačič Avgust v Solkanu. — Lokar Anton v Ajdovščini. — Muha Edvard v Solkanu — Monari Anton v Šempasu — Pečenko Franc v Batujah — Palik Andrej v Vel. Zabljah — Zimic Martin v Plavah — Chiozza Jos. v Škodovaki — Candussi Franc v Romansa — Claricini pl. Edvard v Versi — Colombicchio pl. Gustav v Korminu — Drossi Anton Ivan v Červinjanu — Delmestri Josip v Visku — Fabris Franc v Ronkah — Mreule Leop. v Farri — Peric Jos. v Dobeniobu — Strassoldo grof Tristan v Joanizu — Strassoldo grof Nikolaj v Strassoldu — Strassoldo grof Anton v Ajellu — Gregorič Josip v Boleu — Podreka Karol v Volčah.

Namestniki: Aviani Peter — Casagrande Karol — Comel Josip — Kofol Štefan — Morpurgo Josip — Motz Josip — Pallich Josip — Venuti Valentin — Venuti Alojzij.

Letos je bilo tisto „kolo sreče“ kakor nalašč prav naklonjeno Slovencev, da jih je 12 vrzlo na svetlo. Slovenska porotna klop je torej letos mogoča, morebiti prvič, odkar obstoji.

Ker vitez Tonkli kot tožitelj gotovo tudi ne bo izključeval Slovencev in na mesto njih puščal nasprotnike, tedaj se smemo nadejati čisto slovenske porotne obravnave v njegovih pravdi proti našemu uredniku.

Naše pošte. — Zadnja številka „Soče“, ki je bila namenjena v Ločnik pri Gorici (z jasnim tiskanim naslovom!) je šla v Kostanjevico na Krasu! Kakó je to mogoče?

Ali pri ekspediciji na goriski pošti ni nikogar, ki bi znal slovenski? Ali nima ekspedicija največ posla uprav s slovenskimi pošiljatkami po celi deželi?!

Deželna učiteljska konferenca bo letos od 13. do 16. sept., torej 4 dni. Ob enem bo takrat razstava učil in šolskih pripomočkov.

Sadljerejski tečaj začel je v ponedeljek na goriskem poskušalskem. Došlo je 7 Slovencev. — Ali pouk je le v italijanskem jeziku in bo vsled tega skoro brez uspeha, ker nekateri Slovenci ne razumejo prav nič italijanske, drugi pa le malo! — Ali ni škoda časa in denarja? Naj se vendar potrebno ukrene, da Slovenci dobe pouk v slovenskem jeziku!

„**Učiteljsko društvo za gorški okraj**“ imelo bude dne 14. junija t. l. ob 9. uri predpoldne v Gorici na slov. od. dež. kmet. šole zborovanje z naslednjim vzporedom: I. O učiteljskem domu, ali konviktih. II. Dopis „Zaveze“ glede let. zborovanja. III. Posamični predlogi in nasveti. IV. Pevska vaja. K obilni udeležbi njujdu vabi **Odbor.**

Iz dolenjske županije v Brdih smo dobili že več dopisov, ki se silovito upirajo razdelitvi občine. Razlogi, katere dopisi navajajo, so takó prepričevalni, da ni mogoče višjim oblastnjam potrditi deželnoz vskega sklepa. — Te razloge in še mnoge druge porabimo za članek v prihodnji številki „Soče“.

Strela je danes teden udarila 40-letnega Blaža Mozetiča v Biljah; zadela za je na črbet, krožila okoli telesa in potem šla v čevlje. Hitra pomoč mu je rešila življenje.

Osepnice. — Takó hočemo odslej tudi mi dosledno imenovati tisto grozno naleziljivo bolezen, katero smo doslej imenovali „koze“. (Mi smo takó imenovali, kakor tudi razni drugi slovenski listi, ošpice ali pri nas takozvane maruskije. To je dalo povod kobariškemu kaplanu, da se je v „Slovencu“ povsem po nepotrebnem razkoračil, dasi smo mi o teh osepnicah ali „kozah“ v kobariški okolici prav natančno poročali.)

Te osepnice so se bile torej zatrosile tudi k nam v Gorico, a zdaj so bajé popolnoma izginile.

Škofovo posvečenje. — 24. t. m. bo posvečen v goriski prvostolnici mons. Andrej Sterk, novoimenovani škof za Krk.

Neoporečnost zapisnikov. Sodni dvor v Gorici je razsodil v kazenski obravnavi proti dvema solkanskima čuvajema, da kar stoji zapisano v zapisniku, to je kakor pribito. Na to okolnost moramo še posebe opozoriti svoje čitatelje: vsakdo naj sam pazi, da ga je sodnik dobro razumel in takó tudi prav razumel, da ne bo kakih sitnostij. Naravno pa je, da vsak Slovenec naj zahteva slovenski zapisnik, sicer ne more sam presoditi, ali je vse takó zapisano, kakor je pričal.

Specijalni repertorij krajev na avstrijsko-ilirskem Primorju. — Izdala e, k. osrednja statična komisija na podlagi popisa ljudstva dne 31. decembra 1890.

Tako se zove knjiga, ktera je pred kratkim časom izšla na Dunaju. V njej se nalaja marsikaj, kar bo v prid političnim svrham državne uprave ter javnim interesom prebivalstva. Vendar moramo tudi povedati, da je v knjigi marsikaka napaka, ali bolje rečeno, marsikaka uradna laž, ktero bi bili lahko dotični organi popravili, ako bi bili hoteli. Človek bi pričakoval, da bodo v uradnih knjigah zanesljivi podatki tudi v občevalnem jeziku. A prav v tem oziru nam kažejo uradni spisi največjo nedoslednost. Da je temu tako, navesti hočemo nekoliko zgledov.

Tu v Gorici precej dobro poznamo prebivalstvo po Ajševici in Baronovšču. Uradna knjiga nam pravi, da je po teh krajih 5 Nemcev, 195 Italijanov in le 119 Slovencev. V Stari gori je 127 Italijanov in 153 Slovencev. Kdo se ne smeje taki statistiki?!

Največje statistične napake so se pa vršile po Istri leta 1880., kakor tudi leta 1890. Da je to res, kaže naj samo par zgledov. Leta 1880. ni bilo po vsej poreski občini še nobenega Hrvat, kar je razvidno iz uradnega popisa (uradni popisi so vendar zanesljivi!?! pač pa čez 6000 Italijanov, nekaj Nemcev in nekaj Slovencev. Deset let pozneje pa je bivalo ted 4904 Ital. ter 3347 Hrvatov. Zakaj pač tudi pri zadnji štetvi leta 1890. niso utajili Hrvatov? Odgovor na to ni težak. Kako bi mogli Hrvatje pri volitvah zmagovati, ako jih ni?! — V bužetski občini je leta 1880. stanovalo 5465 Italijanov in 4858 Hrvatov. V desetih letih pa se je skretilo število Italijanov tako, da jih je bilo le še 752, število Hrvatov pa je poskočilo na 12.185. Nekatere vasi v tej občini, ktere so bile leta 1880. še popolnoma italijanske (na papirju in v uradnih poročilih), kakor Črnica, Krušvari, Mali in Veliki Mlum, Oslič, Podkuk, Vrh itd. so se v desetih letih popolnoma pohrvatile. Poznamo pa še prav mnogo vasij po Istri, ktere so, dandanes še popolnoma italijanske po uradnih statistikah, a postanejo čez nekaj let hrvaške ali pa slovenske.

Na drugi strani so se pa nekatere vasi v teku desetih let tudi poitalijančile (na papirju). Vas Kastelvenere v piramski občini je bila leta 1880. še popolnoma slovenska. Živelo je ondi 863 Slovencev, 1 Nemec in nobeden Lah, deset let pozneje, to je leta 1890. pa je bivalo tu 754 Italijanov in le malo Slovencev. Jednaki čudeži so se godili tudi drugod. V Rojanu pri Trstu je bilo leta 1890. le 376 Slovencev, Italijanov pa 1783. Kdor hoče verjeti, da je v desetih letih mogoča taka prememba, kar se tiče občevalnega jezika, pa naj verjame. Naloga vlade bi bila, da bi nekoliko gledala dotičnim organom na

prste, da bi se ne vršil tak statističen humbug, ker drugače je res škoda za denar, kateri se porabi za take namene.

V Vrtojbi oživi tamošnja Čitalnica k živahnejšemu delovanju. Pristopilo je lepo število novih vdov. Društvo dobi najbrže tudi lepo dvorano v Lasčevih prostorih. — Ta novica je močno razveselila goriške izletnike preteklo nedeljo, ki so imeli priliko, občudovati veselje tamošnjih mladeničev in mož do lepega narodnega petja. Ker pride tjakaj tudi mlad in glasbeno jako nadarjen učitelj, smemo se nadejati, da Vrtojba postane prav živahna narodna postojanka v lepi naši okolici.

Na Žagl se odpré 11. t. m. poštni urad; pečal se bo s pisemsko in vožno pošto in bo ob enem nabiralnica za poštno hranilnico. Zvezo bo imel z obema poštnima vozoma med Gorico in Bolcem, oziroma Trebizem.

V kanalskem Lomu se je utopila v živinskem napajališču 6-letna deklica. — Na Banjsicah je enaka nesreča dohitela neko dveletno deklico. — Stariši!

Furlanska železnica. — Od 10. t. m. naprej začne na tej novi progi pravi promet. Iz Tržiča bodo vlaki odhajali ob 6:05 in 10:35 zj. in 6:05 in 10:50 zvečer. Iz Cervinjana pa ob 4:50 in 8:25 zj. in 2:05 in 4:20 pop. Oddaljenost znaša 17 km; vožnja bo trajala 55 minut.

„Slovensko Alojzjevišče“. — To društvo bo imelo 14. t. m. ob 10. zjutraj v goriškem semenišču svoj občni zbor. Pri tem zborovanju se bo pretresoval tudi nasvet odbora o nakupu svoje hiše, da ne bo treba iskati zavetja pri zasebnikih. Dobra misel! — Č. g. Jos. Štrancar v Kamnjah nam je poslal za „Al.“ 5 gld., katere smo oddali denarničarju. Bog povrni!

Komedija. — Pod tem naslovom je objavil „Slovenec“, ki nam ni posebnó naklonjen, sledeči dopis iz Gorice:

„Zadnji „Goriški Vestnik“ ima skrajno ojster in neotesan članek proti uredniku „Soče“, ker je ta v zadnji številki razvil novo misel, da od zdaj naprej ne sme več veljati staro načelo: „Svoji k svojim“, ampak novo: „Kupujte le pri somisljenikih“. Od začetka smo menili, da je goriški prepir tragedija in gosp. A. Gabršček mučenik, kakor je sam pisal, zdaj pa se nam svita, da je naš prepir le bolj komedija, ki se že završuje z znanim goriškim pozdravom: „Oča, pejte ga nutar, bomo dali ana (h)lača za vaša sina“.

Razburjenost v Kobaridu. — Cestni odbori v Bolcu, Tolminu, Cerкну in Kanalu so podali visoki vladi po poslancu za mesta in trge visokor. grofu Francu Coronini-ju peticijo za zgradbo ceste na levem bregu Soče od Kanala do Sv. Lucije, oziroma tudi dalje do Kobarida. Prošnja ima v prvi vrsti namen, pridobiti tej cesti državno podporo, ker primerne deželne podpore so imenovani cestni odbori gotovi.

Ta prošnja je vzbudila v Kobaridu velikansko razburjenost, kajti Kobaridci že vidijo v duhu, kakó vsi vozniki puščajo Kobarid na strani in vozijo na levem bregu Soče proti Bolcu. V takej razburjenosti je umljivo, da ni lahko trezno premisliti vseh besed, ki padejo, in vseh pisem, ki se napišejo; zato je v takih razmerah marsikaj odpustljivo, kar bi drugače ne bilo.

Najpoprej je treba vedeti, da gre v prvi vrsti za to, da se zgradi skladozna cesta

od Kanala do Sv. Lucije; cesto od Tolmina do Kobarida ob levem bregu Soče žele v prvi vrsti Bolčani in potem prizadete občine. Za ta dve cesti se potezajo vsi štirje prizadeti cestni odbori. Zato tu ne pomaga prav nič vsa razburjenost, marveč treba je stvarne razloge lepó zbrati v posebno peticijo in nastopiti isto pot, kakoršno so ubrali cestni odbori. Odločno pa svarimo pred vsakršnim nepremišljenim korakom, ki bi se utegnil hudo maščevati. — Dalje svetujemo na podlagi doslih nam informacij, naj se v take posle nikar ne utikajo osebe, ki utegnejo Kobaridce le osmesiti in odvrniti jim vse zagovornike, ne pa da bi jim kaj koristile. — Umejeno razburjenost tamošnjih tržanov, ko si mislijo cesto na drugi strani Soče, ali uprav zato moramo svetovati k previdnosti in treznosti.

Iz Bolca, 3. junija. — V zadnjem dopisu (posebni naročniki „Primorca“ ga dobe v prilogi. Uredn.) sem omenil lep napredek naše „Narodne Čitalnice“, ki dela vso čast predsedniku g. Aloj. Sorcu, vsem odbornikom in sploh vsem nam Bolčanom. Danes izrazim se enkrat srčno željo, da bi to naše vrlo narodno društvo vedno tako delovalo, kakor je letos pričelo. V to so nam porok naše vrle učiteljske moči, o katerih sem govoril že zadnjič.

Pri nas se je snovala tudi ženska podružnica sv. C. in M., ali vsa reč je potem nekam zaspala. Nočem preiskovati uzrokov; le toliko rečem, da to ni posebno hvalevredno, zlasti zato, ker je ona novica že bila prišla v javnost.

Naše olupševalno društvo se tudi trudi po svojih močeh, da bi olupšalo trg in okolico. V kratkem času svojega delovanja je že veliko storilo in veliko nasadilo! Le naprej takó!

Pa tudi naš gosp. nadučitelj Kristijan Bratina se hvalevredno še posebe trudi za olupšanje trga. Pred šolskim poslopjem je takó lepo uredil in umetno obsadil ves prostor, da je pravo veselje, iti tam mimo. Hvala mu!

Sploh moramo priznati, da imamo vzgledno šolo; otroci so dobro poučeni v vseh potrebnih rečeh in se vedno lepše vedejo. Hvala gg. učiteljem duhovnikom!

Ostala Slovenija

Legina šola v Križu je bila povod burni razpravi v mestnem zastopu tržaškem. O tej razpravi čitamo v „Edinosti“ sledeče poročilo:

Svetovalec Spadoni interpeluje predsednika, dali je res, da je prišla na magistrat neka namestništvna naredba, v kateri se grozi, da se zapre „Legina“ šola v sv. Križu, ako se ne izključijo v treh dneh vsi otroci slovenske narodnosti, katere je vsprejela „Lega“ v svojo šolo. Predsednik Mojzes Luzzatto pojasnuje to stvar tako-le: Nekoliko dnij po odprtju „Legine“ šole v sv. Križu poslal je okrajni šolski nadzornik magistratu dopis, s katerim ga pozivlja, da odredi potrebno, da se povrnejo iz „Legine“ šole vsi dotični otroci slovenske narodnosti, ki so prestopili iz slovenskih osnovnih šol v „Legino“ šolo, in to zaradi tega, ker je do-

voljen med šolskim letom prestop iz jedne šole v drugo le tedaj, ako se spremeni kraj bivanja. Poleg tega pa se morajo otroci, ki prestopijo iz jedne šole v drugo šolo, v kateri je poučni jezik različen od poučnega jezika v prej obiskovani šoli, podvreči posebnemu izpitu, v dokaz, da so vsaj toliko zmožni poučnega jezika nove šole, da bodo mogli vspešno slediti pouku. Magistrat je odgovoril na to, da veljajo te določbe le za javne šole, nikakor pa da se ne smejo vporabiti za zasebne šole. Okrajni šolski nadzornik je odgovoril, da hoče v tej stvari prositi namestništvo rajsodbe. Namestništvna naredba v tej stvari odločuje res, da se mora „Legina“ šola v Sv. Križu podvreči naredbam, veljavnim za vse šole in da mora odpraviti tekom 8 dnij v prej obiskovano šolo vse otroke slovenske narodnosti. Ako se to ne zgodi, odredi namestništvo, da se mora šola zapreti. — Svetovalec Spadoni se zahvali na pojasnilu in predlaga najni predlog: „Ker bi zagrojeni korak utegnil predodno vplivati na moralne interese prebivalstva italijanske narodnosti; ker so podatki, katere je dal okrajni šolski nadzornik — ki je dala vse slovenske agitacije za šole v naši občini (!) — vse drugo prej nego natančni; ker znajo slovenski otroci v Sv. Križu jako dobro toliko laško, kolikor je treba, da morejo slediti pouku, v tem pa, ko se radostno vsprejemajo v nemške šole v mestu otroci italijanske narodnosti, ki ne znajo niti besedice nemski; pozivlja se šolska komisija, da se takoj prične baviti s tem težkim vprašanjem ter da sporoč, kakor hitro mogoče mestnemu svetu o stvari in da predloži potrebno resolucijo“. — No, ta klasični najni predlog je vsprejel zbor seveda soglasno, izvzemši okoličanske poslance, katerim sta se to pot pridružila — čudež! konservativca Schellander in pa Tomasich.

Dolenjska železnica je bila slovesno otvorjena 31. maja. Došlo je mnogo visoke gospode z Dunaja. Slavnostni vlak je bil na vseh postajah svečano sprejet. To je pač bil: „Najlepši dan — za dolenjsko stran!“

„Ljubljanski Sokol“ priredil je v nedeljo prvi izlet v Novo mesto; vlak je šel 27 voz in 2 stroja, a vozil je nad 1000 udeležencev. To je bil v Novem mestu naroden praznik!

„Narodni Dom“. — To društvo je imelo v soboto občni zbor v „Ljubljanski Čitalnici“. Predsednik dr. Karol vitez Bleiweis naglašal je v svojem ogovoru, da želi odbor navodila o nekaterih važnejših točkah, katerih odbor ni hotel rešiti na svojo odgovornost, omenjajoč posebno po „Glasbeni Matici“ sproženo vprašanje glede povečanja dvorane v prvem nadstropji. Delo pri zgradbi sedaj lepo napreduje, tako da se smemo nadejati, da bode „Narodni dom“ vsaj do konca avgusta pod streho. Predsednik izraza konečno željo, naj bi tudi gnotna podpora tega eminentno narodnega podjetja bila izdatnejša. Potem poročal je g. ravnatelj Šubic v imenu odbora o predlogu „Glasbene Matice“, naj bi se dvorana v prvem nadstropji proti vrtu za 6 m. podaljšala. Ker je „Glasbena Matica“ jedno najvažnejših naših društev, treba je, da se želja njena temeljito in vsestranski pretresa. Govornik omenja, da sta v „Narodnem domu“ projektovani dve veliki dvorani in sicer „Sokolova“ telovadnica

v parteru in koncertna dvorana v prvem nadstropju. V telovadnici, ki bode elegantnejša, nego katera koli dosedanjih dvoran v Ljubljani, bode prostora z galerijo vred za 2422 oseb, ter jih bode skoraj 1000 lahko sedelo. Tudi gornja dvorana je za 60 kvadratnih metrov večja, nego-li dvorana v tukajšnji „Tonhalle“ ter bode imela prostora vsaj za 300 sedečih in 600 stoječih, torej skupaj 900 oseb, kar za naše razmere pač popolnoma zadostuje. Ako pa bi se dvorana po želji „Glasbene Matice“ za 6 m. podaljšala, postala bi za mnogotere namene skoraj nerabljava ter bi na primer pri plesnih zabavah bila videti prazna, ako bi ne plesalo 200 parov; da pa zabav v tako velikem stilu pri nas ni, je znano. Po izjavi vrhovnega gradbenega nadzornika g. prof. Wagnerja iz Gradca bi se dvorana pač lahko nekoliko podaljšala, ali k večjemu za 3 m. Stroški za tako podaljšanje iznašali bi okoli 5000 gold., samo ob sebi pa je umevno, da bi vsled tega tudi kurjava bila razmerno dražja. Ravnatelj Subic konečno naglašuje, da dvorana tako, kakor je projektovana, pač zadošča za naše razmere in da torej ne kaže, podaljšati jo v zmislu po „Glasbeni Matici“ izražene želje. Gospodje dež. sod. svetnik Vencajz in dr. Kušar sta naglašala, da bode gornja dvorana za velike koncerte nedostatna in najbrže že čez nekoliko let premajhna; potem pa bi stalo podaljšanje precej več nego danes; priporočata torej predlog „Glasbene Matice“. Pri glasovanju pa se je predlog „Glasbene Matice“ odklonil. Ravnatelj Subic poročal je nadalje o oddaji tesarskih del za „Narodni dom“. Za ta dela oglasili sta se tvrdka Knez & Zupančič ter kranjska stavbinska družba. Po daljši debati vzprejet je bil predlog g. dr. Tavčarja, naj se oddaja teh del prepusti odboru. Predsednikom društva je bil zopet izvoljen gospod dr. Karol vitez Bleiweis, v odbor pa gospodje: Duffe Jan, Gogoia Ivan, Hribar Ivan, Lah Evgen, cesarski svetnik Murnik Ivan, Pire Gustav, Pleteršnik Maks, Souvan Ferdinand, dr. Stare Josip in dr. Vošnjak Josip; za 11. člana odborovega treba bode otje volitve. V pregledovalni odsek bili so izvoljeni gospodje: Knez Ivan, Ravnihar Fran, Skaberne Avgust in Souvan Fran; za 5. člana tega odseka treba bode tudi otje volitve. Ker je mej strutinjem bilo mnogo članov odslo ter občni zbor ni bil več sklepčen, moralo se je zborovanje zaključiti ter se bode moral se jedenkrat sklicati občni zbor, da se rešijo še ostale točke dnevnega reda!

„Banka Slavija“ je obhajala, kakor smo poročali, binkoštno soboto svojo 25-letnico. Doslej se nismo pršli do tega, da bi mogli kaj več poročati o tem znamenitem dnevu velevažnega slovanskega denarnega zavoda. — Naš urednik je bil namenjen, osebno udeležiti se zborovanja in slavnosti, da bi priporočal nekatera naša narodna podjetja za podporo. Ali ker ga je bila par dni prej zgrabila hripa, moral je ostati doma v postelji; zato je pa kot večleten član banke „Slavije“ poslal občnemu zboru svoj predlog, kateri je obširno utemeljil v českem jeziku. Čujemo, da ta korak ne bo povsem brez uspeha.

Novi cestni zakon, kateri je sklenil deželni zbor goriski, je presv. cesar potrdil z najvišjim odlom dne 21. maja 1894. —

Novi zakon je važen napredek v deželnem zakonodajstvu, kajti prav tega zakona smo živo pogrešali. — Deželni uradnik g. Ernest Klavžar je temu zakonu dodal uvod in veliko prav poučnih opomb in pojasnil, ki bodo dobro služile našim cestnim odborom, gg. županom, starasimam in sploh vsem, ki se zanimajo za cestno upravo. — Zakon je natisnila naša tiskarna v lični knjižici; prodaja se brez poštnine po 20 kr. — Kdor želi knjižico imeti, naj se oglasi kar z dopisnico; denar pošlje pot m poštnine prosto po čeku poštne hranilnice. — Cestnim odborom in sl. županstvom je posljemo po več iztisov v razpredajo med udi in starasini.

Za slov. obrtno šolo v Gorici so dalje poslale peticije naslednje županije: St. Viskogora, Grahovo, Bolec, Povir, Šebrelje in Sv. Lucija. — Zadnje smo po ponoti izpustili županiji Dornberg in Katanje. — Županija Ajdovščina je poslala peticijo za obrtno-nadaljevalno šolo. Katere županije so poslale peticije naravnost ministerstvu, nam ni znano.

Furlanska volitev. — Na mesto pokojnega deželnega poslanca Del Torra je odbor županov gradiščanskega okraja postavil za kandidata župana v Campolungu g. Vincenca Michieli-ja.

Imenovanje. — Gosp. Avgust Kaus, računarski podčastnik 74. bramborskega batalijona je bil imenovan namestniškim kancelistom.

Nemški Schulverein je imel v nedeljo v našem Panovcu veliko nemško slavnost, imela je povsem c. kr. lice, kajti glavni reditelji so vsi c. kr. uradniki. In to v Gorici! Znamenje časa!

Vipavska železnica. — Trgovski minister grof Wurmbrand je odgovoril na interpelacijo naših poslancev v zadevi vipavske železnice. Obljubil je, da vlada se bo na jesen resno bavila s tem uprašanjem.

Furlanska železnica se slovesno otvori prihodnjo nedeljo 10. t. m. Slavnostni vlak odide iz Trzica ob 9. uri 40 minut predpoludne ter pride v Červinjan ob 11. uri 8 minut. Slovesni sprejem, gostov se bo vršil najprej v Trzicu ter se bo ponavljal po vseh postajah do Červinjana, kjer se pripravi gostom slavnosten obed. Slavnosti se udeleži tudi trgovski minister grof Wurmbrandt, ki bo potem baje gost deželnega glavarja. Drugi dan se izroči proga javnemu prometu v splošno porabo. To železnico opisovali so kot vir novega blagostanja za Furlanijo. Prihodnost pokaže, v koliko so bile te nade opravičene. Gotovo je, da po zvezi z obmorsko italijansko železnico bo nova proga Trstu v veliko korist, pa tudi Furlaniji ne v škodo.

Goriško pokopališče. — Poročali smo, da visoka c. kr. vlada je vsled interpelacije visokor. g. Alfreda grofa Coroninija poslala inženirja Tomasija v Gorico, da preišče naše novo pokopališče. Njegovo poročilo je povsem stvarno, kar pa našim veljakom ni po volji, zlasti nekaterim židom. (Kaj to njim, saj oni imajo svoje pokopališče!) Učerajski teden se je o tem vprašanju bavil zdravstveni svet v Trstu; seje sta se udeležila tudi župan Maurovich in dr. Aron Luzzatto iz Gorice, ki sta šveda zagovarjala naše pokopališče. — Ali prepričani smo, da visoka vlada bo verjela g. Tomasiju, ki je prinesel seboj v Gorico zdrave oči in dober nos pa nepristransko hladen razum, da je mogel stvarno

presoditi, kakó pravične so vse naše pritožbe proti „kopališču za mrtve“ v Žabjem kraju.

Tržne cene. — Kava santos 158, sandomingo in java 168, portoriko 180, cejlon 185, moka 188. — Sladkor 34 do 35. — Slanina 52. — Maslo surovo 68, kuhano 84. — Moka št. I. 12-70, II. 11-80, III. 11-—, IV. 10-60, V. 10-30. — Tursica 5-80, bela 5-50, činkvanti 6-20, žitna zmes 5, otrobi debele 4-60, drobne 4. —

Književnost. — V Katoliški tiskarni v Ljubljani je izšel že 11. sešitek Wolfovega slovarja, ki prinaša besedno gradivo od ognjemeten do oznati. S prihodnjim sešitkom bo menda dovršen prvi del tega znamenitega slovarja, kateremu bodo dodana obširnija pojasnila o njegovi uredbi in osnovi. — Ljubljanski knjigovez g. J. Bonač je priredil lepe, ukusno izvršene platnice, ki bodo veljale s poštnino vred 1 gld. 10 kr..

Razgled po svetu.

Državni zbor je bil nepričakovano zaključen v soboto. — Delegaciji se snideta v septembru; zdaj to ni bilo mogoče, ker nastala je ministerska kriza na Ogerskem, ki ni še rešena. Delegatora za Goriško je bil izvoljen grof Alfred Coronini, namestnikom pa Jordan; Kranjsko bo zastopal kanonik Klein; v Istri je žreb določil Laha Bartolija in za namestnika Rizzi-ja.

Levičarji kažejo čedalje bolj svojo nezadovoljnost s trgovskim ministrom Wurmbrandom, ker je nadahnen s precejšnjo mero protisemitizma; on je odločen Nemeč, ali kot tak vidi, koliko škode trpi nemštvo zaradi židovstva. Ali ker so levičarji povsem v rokavi židov, je umevno, da so nejevoljni na Wurmbranda in bi ga radi spodrinili.

Poljaki in Malorusi. — Poljaki se prizadevajo, da pritegnejo h koaliciji tudi maloruske poslance. Ti so se dolgo časa upirali, a ko je odstopil njih vodja dr. Romančuk, posrečilo se je galiskemu namestniku vender dognati kompromis. Priznati moramo, da so pogoji tega kompromisa za Maloruse dosti ugodni. Z njim se jim zagotavlja ugodna rešitev dolge vrste nujnih šolskih vprašanj. Dobiti imajo razne ljudske, obrtne in srednje šole ter nekaj vseučiliških stolic; vrh tega dobe dvojezične napise pri vseh uradih, nekatere maloruske šolske nadzornike, skratka, prav izdatne stvari. Zahtevali so tudi pomoč zoper rumunska nasilstva v Bukovini, ki se jim je obljubila, in razdelitev pravoslavne dijeceze bukovinske v rumunsko in malorusko. Tudi to se jim je obljubilo, a do izpolnitve te zahteve je še dolga in trnjeva pot. Za sedaj so se maloruski poslanci zadovoljili s temi obljubami in ostanejo v koaliciji.

Celjska gimnazija je še vedno povod raznim nemškim društvom, da ropotajo proti Slovincem. Minister je bil obljubil slovenske paralele na tej gimnaziji in to je Nemce močno razdražilo, kakor bi se njim s tem zgodila kaka nesreča, ako bi bili slovenski učenci poučevani v slovenskem jeziku.

V Pragi je čedalje večji razpor med mestnim zastopom in vladnimi krogi, zaradi napravljanja samó čeških uličnih napisov. — Ker je upravno sodišče razveljavilo vladino prepoved, delajo pa na druge načine ovire. Takó je redarsko ravnateljstvo poslalo mestnemu zastopu dopis, da si mora pridobiti dovoljenje hišnih lastnikov, ako hoče napise napraviti. Podžupan Podlipny je na to odgovoril, da redarstvo se v te reči nima, nič mešati. Pravijo, da vlada namerava razpustiti mestni zastop. Kaj si bo potem ne boljsem?

Kriza na Ogerskem. — Ker se presv. cesar ni hotel udati predlogom ministrskega predsednika Weckerla, da bi se takó zagotovil civilni zakon tudi v magnatski zbornici, podal je ostavko v imenu celega ministerstva. Cesar je ostavko sprejel in ob enem naročil hrvaškemu banu, grofu Khuenu, naj skuša sestaviti novo ministerstvo. Ta je hitro šel v Pešto in stopil v dogovor z različnimi prvaki liberalne stranke; ali ti so se izrekli solidarni z odstopivšim ministerstvom in niso hoteli pristati v nikake prigovore banove. V ponedeljek je došel v Pešto sam presv. cesar, da bo navzoč, dokler se kriza ne reši. — Ban Khuen baje ne more izvršiti poverjene mu naloge; zato jo je cesar izročil zopet Weckerlu, ki pa hoče obdržati vse ministre na dosedanjih mestih, cesar pa zopet presv. cesar ne mara. Ko sklepamo list, ni še nič gotovega znano.

— Na Hrvaškem je bila v torek volitev enega poslanca za sabor v mestu Koprivnica. Ta mandat je imel doslej neki vladni kimovec, a v torek je bil soglasno izvoljen kandidat stranke prava. Živio!

Obsojeni Rumunci v Koložu vzbujajo sožalje cele Evrope; vsi znamenitejši listi prav ostro pišejo proti Madjarom. — Vlada je dala vse Rumunce pod nadzorstvo, da bi ne mogli uteči iz dežele, ko višje sodišče — brez dvoma! — potrdi obsodbo. Taka je pravica v sredi Evrope!

V Italiji imajo tudi ministerstvo krizo. Vsi ministri so podali Crispiju svoje mandate na razpolago.

V Bolgariji so zopet nastopili naravni odnošaji; nova vlada je že prevzela vladno. bivši krvolok Stambulo v jej je pa napovedal boj. Dva njegova lista „Svoboda“ in „Plovdiv“ sta že začela udrihati po novi vladi. — Knezu prihajajo od vseh strani kneževine zahvalne brzojavke in deputacije, da je odstranil krvoloka in naredil mir in red v državi. — Rusija se obnaša nasproti tem premembam prav hladnokrvno.

Ruski car je imenoval dosedanjega agenta o Vatikanu, Izvolskega, veleposlanikom. S tem je Rusija stopila v otičjalno zvezo s Sv. Stolico.

Bismark je baje jako nevarno zbolel.

Ameriške homatije. — V tistih južnoameriških državah, katere je neki duhoviti državnik imenoval interesantne, ni nikdar miru. Komaj je pnehala revolucija v Braziliji in v Argentini, nastala je v dveh drugih državah. V Peru se je začela od zgoraj. Predsednik republike je umrl in general se pulijo za nasledstvo, dozda le še z besedami, do boja še ni prišlo. V republiki San Salvador je bilo že več krvavih bitk mej vladno in ustaško. Najnovejše, pa zato še ne verodostojne vesti pravijo, da so ustaši zmagali na celi liniji in da je predsednik republike iz dežele zbežal. No, derarja gotovo ni pozabil soboj vzeti.

Gospodarske novice.

Razširjanje kuge v gobcu in na parkljih. — O tej bolezni, ki je v naših krajih že navadna, čitamo v „Kmetovalcu“ sledeči sestavek:

Bolezen se prenese od bolnih živalij na zdrave ali neposredno po živalih samih, ali posredno na razne druge načine.

Takó se na pr. bolezen zanese po goveji živini, po ovcah, kozah, posebno pa po prasičih, ki so na semnjih prišli z okuženo živino v dotiko. Isto tako se kužna bolezen zanese tudi po poslih, ki imajo opraviti v okuženih hlevih, ali pa tudi po živinskih trgovcih in mesarjih, ki hodijo od vasi do vasi, od hleva do hleva. Ako se okužena živina (posebno pa prasiči) goni po cestah, posebno pa skozi vasi, potem pride nalezljiva snov, ki se nahaja v mehurčkih okoli parkljev, na tla in tako se na ta način lahko okužijo vse živali, ki hodijo pozneje po isti cesti, oziroma po istih tleh.

Še veliko nevarneje je pa, ako se napaja takó okužena čreda v javnih napajališčih, kajti zgodi se potem navadno, da obole vse živali, ki se kasneje napajajo v istem napajališču. Na ta način se zgodi, da obole na ti kužni bolezni hipoma in nepričakovano mnoge, če ne vse živali v istem kraju.

Kuga v gobci in na parkljih se pa zanese tudi s tem, da kmetovalci iz okuženih krajev obiskujejo hleve v neokuženih krajih. Potem z izposojevanjem hlevske in vozne oprave, z nakupovanjem krme in klaje iz okuženih gospodarskih poslopij, s tem, da se spravlja okužena živina v gostilniške hleve in v hleve pri mlinih. In poteto se sploh prenaša bolezen po vseh ljudeh, ki imajo opraviti z domačo živino v okuženih krajih.

Če tudi se večkrat ne da dokazati, od kod in kako se je zanesla kuga, gotovo pa je vedno, da je obolela živina na eden ali na drug način prišla v dotiko z okužno snovjo (s kužnino.)

Krmiljenje z zeleno deteljo. — Prav rado se dogaja, da se tedaj, kadar je dosti sveže detelje, katero živina tako rada je, mnogo te dragocene krme potratiti, ker se je živini čisto več poklada, nego je more pojesti.

Z deteljo pa moramo že zato o pravem času varčno ravnati, ker nam je po zimi, ko živino krmimo večinoma s senom, nekako krepilno krmilo, katero bi morali kupovati, ako bi ne imeli detelje. Štedimo torej tedaj, kadar je čas. Štedimo pa z deteljo, če je živini ne pokladamo preveč, t. j. ne toliko, kolikor bi je hotela pojesti, marveč, kolikor je treba za pravo razmerje redilnih snovij.

Najlaže se pa potratiti pride v okom, ako med zeleno deteljo pomešamo nekoliko slame ter oboje skupaj zrežemo. Na ta način bole živina primorana jesti tudi slamo, česar bi sicer ne storila. Ob enem se taka mešana rezanica tudi zategadelj priporoča, ker je živina, kateri se zelena detelja poklada v tej obliki, nikdar ne raztrese in potepta toliko, kolikor tedaj, če ima celo in samo deteljo pred seboj. Pokladanje detelje v manjši množini na mleko prav nič slabo ne upliva.

Kako posejano polje ubraniti vran. Krokari in vrane so sicer koristne ptice, a na posejanem polju napravijo vendarle večkrat prav mnogo škode, ker izbrskajo seme iz zemlje, je pojedjo in tako setev že v kali uničijo. Da se torej ti „nebočijih treba“ odpodé od posejanega polja, priporočajo nekateri kot sigurno sredstvo to le: Postreli nekoliko teh ptic, položi jih potem z razprostrtimi perutnicami na posejano polje, in nobena vrana si ne bo upala več nanje. Prilete nanareč, hoteče si poiskati živeža na posejanem polju, ali koj ko ugledajo na tleh razprostrta trupla ubitih ptic, odleté s silnim krikom ter ostanejo nekoliko časa kriče po drevju sosednega

polja, potem se pa zopet oddaljijo in se na dotično polje nikdar več ne vrnejo.

Kruh obvarovati, da ne plesni. — Hlebi naj se koj po peki denejo v žakelj, v katerem je še nekaj moke, in sicer tako, da hleb leži na hlebu z gornjo skorjo. Žakelj naj se potem zaveže in obesi v zruden hram. Tako spravljeni kruh ostane 4 do 6 tednov svež in prav nič ne plesni. Predno se hleb načne, osnaži naj se s čisto svetlo in položi čez noč v klet, da postane zopet mehak.

Izdajatelj in urednik A. Gabrček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabrček.

I. Cej gostilničar v Zabovški ulici št. 5. Toči na ravno brisko vino.

Andrej Jakil, tovarnar usnja v Rupi, ima svojo prodajalnico v Gorici na levem voglu s Kornja v Gosposki ulici. Usnje in podplate vseh vrst prodaja po zmernih cenah. Enako druge potrebšine za čevljarje.

Franc Bensa v Ozki ulici št. 8 v Gorici, prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potrebšine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Franjo Jakil

tovarna kož v Rupi p. Miren in zaloga usnja v Gorici Raštel št. 9.

Novine Franc.

mizarski mojster, ima svojo delavnico v Ozki ulici (Via Stretta) v Gorici št. 1. Priporoča se slovenskim rojakom.

Ivan Drufa

na Tavniku, ima bogato zalogo vsakovrstnega usnja ter raznega orodja in potrebšin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

krmilar „Alla Colomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulici Morelli, toči domača vina in ima domačo kuhinjo. Gene prav zmerne.

Anton Obdič

čevljar v Semeniški ulici št. 4. se priporoča Slovincem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Kavčič

vel-tržec na Kornu ima zalogo Dreherjevega piva ter žita, moke, soli in otrobij.

Ivan Dekleva

veletržec z vinom v Gorici ima v svojih založnicah vedno na izbiro vsakovrstna domača vina bela in črna istrjanska ter bela dalmatinska. Pisarnica se nahaja v Magistratni ulici. Prodaja na debelo.

Anton Fon

v Semeniški ulici ima prodajalnico vsakovrstnih klobukov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Spominjajte se o vsaki priliki šolske dece v „Sloginih“ učnih zavodih.

Anton Koren

trgovac v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada žipe v okna, reže in napravi okvirje za zrcala in podobne.

Peter Birsa

gostilničar pri veliki verški gosti čaravcega št. 43 priporoča sl. občinstvu izborna domača vina, vedno dobra sveže pivo, domačo kuhinjo; postrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vinom na debelo v Vrtni ulici št. 8, poleg ljudskega vrta na desno prodaja nad 56 litrov po najnižjih cenah prstna bela in črna vina, in sicer: vipsavska, furlanska. — Zagotavlja dobro, pristno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjigice, knjige za upisovanje, itd. Pisanke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učitelstvo še posebno opozarja.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojač v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga kakor tudi gotovih oblek. Dalje: srajce, spodnje hlače, zavrtnice, civilne, vojaške in uradniške ovrtnike, sablje z vso opravo, zlate in sreberne zvezde skratka: vse, kar je po trebno za gospodo vsakega stanu. Obleke po naročilih izdeluje točno in po nizki ceni.